

lieerde en dus ook voor de Nederlandse zaak, zorgvuldig af te wegen tegen de te voorziene nadelen welke uit die acties voor de Nederlandse burgerij konden voortvloeien; hem was gerapporteerd dat 'negen inwoners van Putten die tegen bevel na 13 uur op straat kwamen', waren doodgeschoten, dat 'de mannelijke bevolking als dwangarbeiders naar de IJssellinie' was weggevoerd en dat het 'dorp afgebrand' was – daar stond tegenover dat, zo vernam hij, 'kostbare gegevens' waren buitgemaakt. Zelf zag hij de uitgevoerde actie als zinvol en hij gelastte dus herhalingen, waarbij hij er, menen wij, van moest uitgaan dat nog méér mannen weggevoerd en nog méér dorpen afgebrand zouden worden. Hij had het als een probleem kunnen beschouwen of dit type actie verantwoord was en hij had eigener beweging (hij voelde zich de zelfstandige commandant van de brigades van de Raad van Verzet en hij had een eigen verbinding met Londen) dat probleem onmiddellijk aan het Londense Bureau Bijzondere Opdrachten kunnen voorleggen; dat heeft hij nagelaten en dat lijkt ons onjuist beleid. Daarbij merken wij op dat de brigades van de Raad van Verzet nadien, voorzover ons bekend, geen enkele overval van het type-Oldenallerbrug hebben uitgevoerd; dat heeft evenwel niet aan Thijssen gelegen – deze werd overigens op 1 november door kolonel Koot van het commando over zijn eigen brigades ontheven. Meer hierover in hoofdstuk 7.

De opsluiting van de mannen heeft in Putten plaatsgevonden met hulp van de politie. Het spreekt vanzelf dat die politiemannen die zoveel mogelijk mannen stimuleerden om te vluchten of zich in of bij hun woning schuil te houden, meer waardering verdienen dan de anderen die, geïntimideerd door de aanwezigheid van meer dan duizend tierende Duitse militairen, aanspoorden tot stipte volgzzaamheid, maar men mag daarbij niet uit het oog verliezen dat ook aan die tweede groep politiemannen geenszins duidelijk was, wat te geschieden stond met diegenen die in de kerk en in het schoolgebouw terechtkwamen. Wij zijn er overigens van overtuigd dat veel mannen in de gezochte leeftijdsgroep: achttien tot vijftig jaar, met name na de verstandige waarschuwingen die in de hervormde en in de gereformeerde kerk waren gegeven, zich zonder bemoeienis van de zijde van de politie hebben verborgen; uit die leeftijdsgroep kregen de Duitsers volgens onze schatting niet veel meer dan twee-vijfde in handen.

Wat die Duitsers betreft, is duidelijk dat Fullriede het hem gegeven bevel met grote tegenzin heeft uitgevoerd en bovendien, niet zonder risico, slechts gedeeltelijk. Naar verhouding is maar een klein deel van de Puttense panden verwoest en de geëvacueerde bevolking kon daags